

Underhållande om djur- överförda sjukdomar

Alf Björnberg, Åse Björnberg Lidholm, Eva Tegner. **Huden och djuren.** 148 sidor. Malmö: Lövens Läkemedel AB, 1995. Pris ca 175 kr. ISBN 91-972280-4-4.

Recensent: leg läkare Olle Norrbohm, klinikchef UD/Sida-kliniken, Danderyds sjukhus.

Har man minsta intresse av att vidga sina medicinska vyer utanför de traditionella gränser vi ofta rör oss inom, och som vi dessutom själva satt upp, kan man ta sig en titt i denna behändig bok, som vid första anblicken gör intryck av att vara en bilderbok för lågstadiet.

Vackra akvareller

Men så man bedrar sig. Boken är upplagd så att på varje uppslag avhandlas ett ämne, t ex ormbett, maneter, loppor och gaddsteklar. På vänster sida finns illustrativa vackra akvareller föreställande t ex på första uppslaget en ko och ett gulligt marsvin som illustrerar zoofila dermatofytoser. På ett annat uppslag kan man beskåda en tuberkulossjuk akvariefisk med exoftalmus och uppsvullen buk på grund av ascites.

Kortfattat om hudsymtom efter djurkontakt

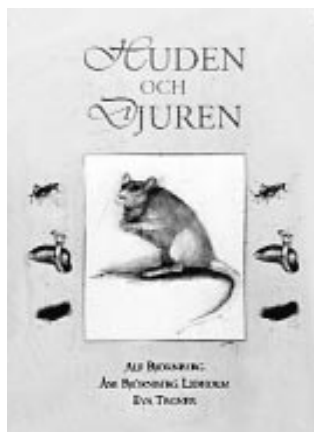
Man får i telegramstil läsa om pest, trikinos, ullklåda, loppor och löss, larva migrans och filaria, rabies och »rat bite fever», bläckfiskar, badklåda och mycket annat.

I boken belyses ett område som är dåligt täckt i medicinarundervisningen (eller i varje fall var det så när jag i en dimomhöljd forntid läste medicin), nämligen sambandet mellan sjukdom hos människa och kontakt med djur. Ett ämne som man i boken koncentrerat till relationen mellan djur och humana hudsymtom.

Nyttig kuriosita i lätt sam ton

Jag är övertygad om att de allra flesta läkare tycker att ämnet är spännande. Självt lärde jag mig en hel del både klokt och nyttigt för att inte tala om lustigheter. Vem av oss kände tidigare till att pigghajens skinn sitter så fast att de som flår fiskarna får tendovaginitis

NYA BÖCKER

kreptans. Man kan ävenledes ta till sig den kloka varningen att inte klappa lejon, som kan ha microsporium canis i pälsen.

Boken är, trots sitt lilla format, innehållsrik med den mängd detaljuppgifter om myggor och knott, om flugor och loppor och något om de sjukdomar som vi kan få genom stick, bett eller kontakt. Även folkhälsoproblem av största betydelse, som malaria, rabies, schistosomiasis och onchocerciasis berörs.

Tonen är lätt sam, för att inte säga klart underhållande, och de studentikost lustiga kommentarerna med lärdomshistorisk snits som fotnoter har en pedagogisk effekt. Man har tagit spexet Uarda och Falstaff Fakir till hjälp.

Angenäm och kravlös läsning

Författarna och konstnären har lyckats med att i illustrerad kompendieform berätta om ovanliga tillstånd med ibland tungvrickande namn. Dessutom finns ett antal fina fotografier av kutana tillstånd med anknytning till djur.

Frågan är till vilken publik man riktar sig. Skriften är litet väl ytlig och tunn för att användas i undervisningen. Detta sagt samtidigt som min bedömning är att innehållet är sant och riktigt. Den av allmänbildningstörst lidande medicinalknegaren kan garanteras en angenäm stund i aftonlampans sken. Något liknande har i varje fall inte jag sett tidigare. •

Oengagerande debattbok om män

Daniel Ekman. **En mans bok. Om manlig identitet, teorier, ideal, verklighet.** 230 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 1995. Pris ca 240 kr. ISBN 91-27-04169-7.

Recensent: överläkare Ulf A Thörnborg, barnmedicinska kliniken, sjukhuset, Lysekil.

Jämställdhetsdebatten har fram till nu till stora delar beskrivits ur ett kvinnligt perspektiv och då främst så att kvinnan har haft den sämre ställningen. Detta syns tydligt i statistik angående löneskillnader och karriärgång. Dessa skillnader till det kvinnliga könets nackdel borde vara tämligen enkla att rätta till. Tränger man djupare ned i tankar kring orsaker till könsskillnader blir bilden mer komplicerad. Mycket är skrivet om detta ur kvinnligt perspektiv, och nu har sedan några år en debatt om mannens roll uppstått.

Män, manlighet och relationer

»En mans bok» av Daniel Ekman som arbetar på socialdepartementets jämställdhetsenhet, är ett lovvärt försök att beskriva vad det innebär att vara man.

Författaren delar in boken i fem huvuddelar. »Perspektiv på mannen» är den första delen, som delvis visar varför dagens debatt förs. »Mansforskning och teorier om män», som följer därefter, ger läsaren tillfälle att bekanta sig med formulerade tankar om män. De tre andra följande delarna blir mer debatterande om mansfrågan. De benämns »De mångfasetterade männen», »Mäns förhållande till manlighet» och »Mäns relationer».

Vid läsning av boken tycker man att den verkar intressant, och man instämmer artigt utan att bli berörd i någon större utsträckning. Boken har en ambitiös tiosidig referenslista, som även innefattar Svenska akademins ordlista, utan hänvisning till texten.

Mynnar ut i ett jaså

Jag undrar vilka tankar boken väcker efter läsningen och

vilka som kommer att läsa den. Min reflektion gäller främst de sista delarna som berör mäns relationer, och då framför allt de tankar som blickar framåt. Här bidrar »En mans bok» till att även se tillvaron ur ett mänskligt, utan genus, perspektiv. Dock blir den närmaste reflektionen ett jaså. Författaren verbaliserar frågor som är en del av processen för oss som varelser i samhället. Detta oberoende av om vi är män eller kvinnor. Frågan är om boken är en debattbok eller en faktabok. Som debattbok väcker den för lite engagemang, och som faktabok är den svår att överblicka.

Lämnar läsaren likgiltig

Jag är rädd att boken kommer att läsas av relativt få män, och den kommer att ingå i genren »genusböcker» som hitintills haft dominans av kvinnliga böcker. Boken är ett vällovt försök att bryta denna slag sida men lämnar mig som manlig läsare tämligen likgiltig. »En mans bok» har dock en bredd som bidrar till att visa att frågan om manligt eller kvinnligt mer präglas av mångfald än enfold. •

Teoretiskt och praktiskt om sjukvårdens förändringsarbete

Bo Ahrenfelt. **Förändring som tillstånd.** 279 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1995. Pris ca 310 kr. ISBN 91-44-60281-2.

Recensent: divisionschef Kjell Thor, medicin-kirurgdivisionen, Huddinge sjukhus.

Alla som arbetar med sjukvård är idag väl medvetna om de stora förändringar som pågår mot bakgrund av en krympande ekonomi. Det är därför med intresse som jag tar del av Bo Ahrenfelts bok.

Personligt och underhållande

Boken ger en både bred och personlig beskrivning av vilka faktorer som är av betydelse i ett förändringsarbete. Den innehåller såväl teoretiska funderingar som praktiska exempel när det gäller ett förändringsarbets genomförande.

Boken är fylld av små korta

exempel på varför vi reagerar olika i olika situationer. Situationerna beskrivs på ett tydligt och för läsaren ibland även underhållande sätt.

Aha-upplevelser

Några enkla »kokböcker» har aldrig funnits och kommer väl aldrig heller att finnas för hur man som chef leder ett förändringsarbete. Ahrenfelst bok ger dock aha-upplevelser och bör berika många som är aktiva i sjukvårdens förändring idag.

Rekommenderas varmt

För att bedriva sjukvård av hög kvalitet med minskade resurser är det nödvändigt att det förändringsarbete som sker leds av läkare. Detta kräver dock andra kunskaper än de rent medicinska. I detta avseende fyller boken en viktig uppgift och kan därför varmt rekommenderas för intresserade kolleger. •

Lärobok spännande som en deckare

Henrik Belfrage. **Brottsligheten, psykiatri och samhället. Introduktion till den medicinska kriminologin.** 152 sidor. Stockholm: Liber Utbildning, 1996. Pris ca 300 kr. ISBN 91-634-1558-1.

Recensent: professor Sten Levander, psykiatriska kliniken, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

Henrik Belfrage är en kriminolog som för ovanlighetens skull intresserat sig för den brottsliga individen och som dessutom har ett stort intresse för rättsfilosofiska och rättshis-

NYA BÖCKER

storiska frågor. Han skrev sin doktorsavhandling under dubbel handledarskap från dels moderinstitutionen i Linköping (filosofen Lennart Nordenfeldt), dels rättspsykiatriprofessorn Lars Lidberg, Hudinge). Han är docent i medicinsk kriminologi och numera som forskare knuten till regionvårdsenheten för särskilt vårdkrävande vid S:t Sigfrids sjukhus i Växjö.

Fyller ett läromedelsbehov

Medicinsk kriminologi har stolta traditioner i Sverige men är idag ett av de allra mest försummade forskningsområdena alla kategorier. Henrik Belfrage påpekar i förordet till boken att de studenter han undervisat har förvånat sig över att ett område som har så stor massmedial aktualitet så gott som fullständigt saknar litteraturtäckning på svenska.

Boken fyller därmed ett akut läromedelsbehov och vänder sig till studerande inom många fackområden och på olika nivåer (kriminologi, medicin, juridik, socialt arbete, kriminalvård, journalistik).

Lättläst och välskriven

Bokens format är behändigt och sidantalet litet (140 sidor). Efter en genomläsning, som gick fort därför att boken är lättläst, välskriven och spännande som en deckare, är det uppenbart att det är en rad andra kategorier som borde läsa den, några av intresse, några med skammens rodnad på kinderna (politiker).

Framtida debatt

Som skribent är Henrik Belfrage polemisk, knivskarp och ibland skoningslös. Sådana har vi för få av i det politiskt korrekta Sverige. I boken finns rikligt material för framtidens så nödvändiga debatt om svensk kriminalpolitik. Den är så lättläst och stimulerande, utan för att ett ögonblick förlora sitt seriösa perspektiv, att den bör läsas också av så många som möjligt av den bildade allmänheten.

Köp och läs boken

Alltså: var och en som har intresse av kriminalitet som samhällsproblem, köp och läs boken! Det är väl använda pengar och väl använd tid. •

Fortbildande kunskapstest om infektionssjukdomar

Nick J Beeching, John S Cheesbrough. **Infektionssjukdomar.** 126 sidor. Oslo: Tano, 1995. ISBN 82-518-3319-1.

Recensent: distriktsläkare Margareta Söderström, avdelningen för allmänmedicin, Vasa sjukhus, Göteborg.

Vi läkare har ju en viss dragning åt fallbeskrivningar, särskilt om de är utformade med finess så de stimulerar till eftertanke.

Fallbeskrivningar

Denna lilla bok, författad av två infektionsläkare från England, är fylld av sådana patientfall, presenterade som »bevislös bedstom», »bonde med icterus», »kollaps på jorden runt resa», »på vandring», och »ung man med hosta och hjernteslag». Det är onekligen trevligt att läsa och lösa de 32 fallen.

Frågesportmodell

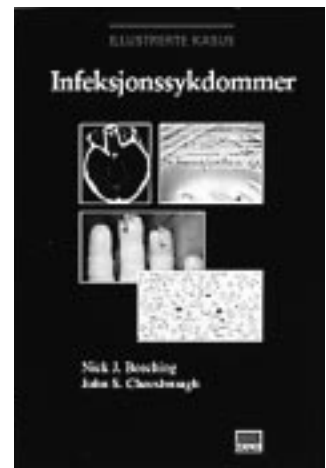
Fallen är utformade enligt frågesportmodell, med förslag till svar på nästa sida i boken. Man kan testa sina aktuella kunskaper när det gäller symptompresentation, diagnostik och behandling. Detta är ett angenämt sätt att fortbilda sig inom ämnet infektionssjukdomar, där mycket händer varje år.

Nya mikrober upptäcks och problem uppstår med de redan kända mikroberna. Problemet med resistens mot våra vanligaste antibiotikasorter ökar. Av denna anledning är det viktigt att man skärper sin diagnostik av infektionssjukdomarna och åtminstone inte behandlar virussjukdomar med antibiotika.

Berör flera specialiteter

Fallen är valda med tanke på att kirurger, ortopedier, medicinare, allmänläkare m fl skall kunna ha nytta av dem. Patienterna kan komma som jourfall på vilken mottagning som helst.

Man kan utnyttja bokens fallbeskrivningar i sin egen

fortbildningsgrupp eller kollegiala grupp.

En del ovanliga fall presenteras, difteri t ex illustreras med en bild på ett svalg med difterimembraner. Det har aktualitet idag, och varför inte i sammanhanget kontakta sin bakteriolog och konfirmera hur man tar prov för difteri och vilka metoder som används hos er.

Det finns en del skillnader mellan olika laboratoriers diagnostiska metoder, både i landet och mellan länder. Även vad gäller andra sjukdomar skiljer sig laboratorievärden och laboratoriemetoder åt mellan länderna.

Bilder av god kvalitet

Språket är norska. Det är bra att få aktualisera sina nordiska språkkunskaper, men vissa glossor förstår man inte. Boken är rikt illustrerad med bilder på patienterna, deras eventuella utslag, odlingsplattor, röntgenbilder (som sällan blir riktigt bra) och magnetkamerabilder (som ofta blir bra).

Gliringar mot allmänläkarna

Som allmänläkare tycker jag att det kan vara av intresse att läsa hur det gick för patienten när hon/han väl hamnade på sjukhuset. Som vanligt ges det en mängd gliringar till allmänläkaren som missade att skicka in patienten vid rätt tidpunkt. Som fallen presenterades hos infektionsläkaren var det dock uppenbart att patienterna var svårt sjuka. Hur de presenterades med sina första vaga symtom är inte lika uppenbart.

Trevlig läsning

Boken är trevlig och rekommenderas dem som är intresserade av infektioner, studenter såväl som deras lärare. •